

Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik İmajı Algılarının Belirlenmesi

Determination of Nursing Students' Perceptions of Nursing Image

Sevil OLGUN¹, Gülten KAPTAN²

ÖZ

Amaç: Hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik imaj algılarını belirlemektir.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı tipteki çalışma 25-29 Mayıs 2017 tarihinde bir devlet üniversitesinin sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümü öğrencilerinde (n=691) yapıldı. Verilerin toplanmasında "Öğrenci Tanıtım Formu" ve "Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj" ölçeği kullanıldı.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 22,49±1,53, %64,7'si kız ve %36'sı 3 sınıftır. Öğrencilerin %62,1'i hemşirelik mesleğini isteyerek tercih ettiğini, %59,3'ü mesleği sevdiğini ve %61,4'ü bölüm değiştirmeyi düşünmediğini belirtti. Öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik imaj ölçeği puan ortalamasının 142,97±0,59 olduğu saptandı. Hemşirelik mesleğini isteyerek tercih etme ve mesleği sevmeye durumu ile ölçeğin alt boyut puanları ve ölçek toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptandı (p<0,05).

Sonuç: Öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik imaj algısının orta düzeyde olduğu, mesleği isteyerek tercih edenlerin ve mesleği sevenlerin hemşirelik imajı algısının yüksek olduğu saptandı. Öğrencilerin hemşirelik imajı algısını geliştirebilmek için mesleki donanımlarını artırmaya ve profesyonel davranışlarını geliştirmeye yönelik programlar düzenlenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Öğrenci, Hemşirelik imajı

ABSTRACT

Aim: To determine nursing students' perceptions of image towards the profession.

Material and Method: Descriptive type study was carried out in the nursing department of a public university health school (n=691) at 25-29 May 2017. "Student Identification Form" and "Image for Nursing Profession" scale was used in collecting the data.

Results: The average age of the students participating in the study was 22,49±1.53, 64,7% were girls and 36% were at 3rd grade. 62,1% of the students stated that they preferred the nursing profession voluntarily, 59,3% of them liked the profession and 61,4% did not intend to change their department. It was determined that the students' mean score of image scale for nursing profession was 142,97 ± 0,59. A statistically significant difference was found between the willingness and preference of the nursing profession and the subscale of the scale and the mean total score of the scale (p < 0,05).

Conclusion: It was determined that students' perception of image towards nursing profession is at a medium level, and those who prefer the profession willingly and those who love the profession have high perception of nursing image. In order to improve students' perception of nursing image, programs should be organized to increase their professional equipment and improve their professional behavior.

Keywords: Nursing, Student, Nursing image

GİRİŞ

Hemşirelik, birey, aile ve toplumun bakımına odaklı, aynı zamanda onların iyileşmelerini ya da optimum sağlığına kavuşmalarını sağlayan bir sağlık mesleğidir (1). Hemşirelik mesleği geçmişten günümüze her yaşta ve farklı kültürden olan bireylere sağlık hizmeti sunarken farklı rol ve sorumluluklarını yerine getirmiş, uzun yıllar

kadın mesleği olarak doktorların emirlerini yerine getiren sıkıntılı bir meslek olarak algılanmıştır (2). Günümüzde hemşirelik mesleğinde büyük bir gelişme olmasına rağmen, hemşireler hala meslek imajlarıyla ilgili birçok zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır (3).

Yapılan çalışmalarda toplumda hemşirelik imajının orta düzeyde olduğu belirtilmektedir (4-6). Hemşirelik mesleğinin toplumdaki imajı, hemşireliğin mesleki konumunu ve tercih edilmesini etkilemektedir (7). Hem hemşirelerin hem de hemşireliğin bir meslek olarak algılanması, öğrencilerin hemşirelik mesleğine girme, hemşirelik eğitimine devam etme veya

1. Dr. Öğr.Üy., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları AD, Aydın

E-POSTA: sevil_olgun@hotmail.com

ORCID ID: 0000-0002-8848-3259

2. Prof.Dr., Beykoz Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu

E-posta: gultenkaptan@beykoz.edu.tr

ORCID: 0000-0002-3215-857X

Gönderim Tarihi:06.07.2020 - Kabul Tarihi: 01.04.2022

ayrılma kararlarını belirleyici bir faktördür (1,2). Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik imajına yönelik algıları, benlik kavramı, benlik saygısı, istihdam edilmeleri, mesleği sürdürmeleri ve mesleki performansları üzerinde belirgin bir etkiye sahiptir (3). Hemşirelik öğrencileriyle yapılan çalışmada öğrencilerin çoğu hemşireliği ideal meslek olarak gördüğünü ve hemşirelik mesleğinin toplumdaki imajını olumlu bulduklarını belirtmiştir (8). Farklı bir çalışmada ise hemşirelik mesleğini ideali olduğu için seçen öğrencilerin meslek imajı algısının diğer öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur (9). Bu çalışmaların yanı sıra hemşirelik öğrencileriyle yapılan farklı çalışmalarda öğrenciler hemşirelik imajını orta düzeyde olduğu belirtilmektedir (10-12). Meslek imajı olumlu olan hemşirelerin, hastaları, hasta yakınları ve toplumla bir bütün olarak daha fazla ve daha güçlü etkileşime sahip oldukları belirtilmektedir (3). Dünyada ve ülkemizde hemşirelik imajının belirlenmesine yönelik yapılan çalışmalarda farklı sonuçlara ulaşılmıştır (1,3,4-6,10-12). Gelecekte mesleğin uygulayıcıları olan hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik algıladıkları imaj, mesleki performanslarını, diğer sağlık çalışanları ile etkileşimlerini ve hemşirelik bakımının kalitesini etkilemesi nedeniyle bu konuda daha fazla araştırma yapılmasını gerektirmektedir. Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik algıladıkları imajı belirlemek amacıyla yapıldı.

Gereç ve Yöntem

Tanımlayıcı tipteki çalışma 25-29 Mayıs 2017 tarihinde bir devlet üniversitesinin sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümü öğrencilerde yapıldı. Araştırmanın evrenini yüksekokulun hemşirelik bölümünün 1., 2., 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören 691 öğrenci oluşturdu. Bu öğrencilerden araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrenciler örnekleme (n=552) oluşturdu. Bu öğrencilerden veri toplama formlarını eksiksiz dolduran 536 öğrenci çalışma kapsamına alındı. Veriler ders saatleri dışında sınıfta öğrencilere anket formu dağıtılarak toplandı. Verilerin toplanmasında “Öğrenci Tanıtım Formu” ve “Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj” ölçeği (HMYİÖ) kullanıldı.

Veri Toplama Araçları

Öğrenci Tanıtım Formu: Öğrencilerin yaş, cinsiyet, sınıf, medeni durum, mezun olduğu lise gibi sosyo-demografik özelliklerini ve hemşirelik mesleğine yönelik görüşlerini kapsayan toplam 13 sorudan oluşan bir formdur.

Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği (HMYİÖ): Hemşirelik mesleğine yönelik imaj algısını belirlemek amacı ile Dost ve Bahçecik tarafından (2015) geliştirilen bir ölçektir. HMYİÖ’nde 42 ifade ve 6 alt boyut bulunmaktadır. Bu alt boyutlar; mesleki nitelik (11 madde), çalışma koşulları (10 madde), cinsiyet (8 madde), eğitim (5 madde), mesleki statü (5 madde) ve dış görünüm (3 madde)dür. Ölçek 5’li likert tipte olup, 1-5 arasında derecelendirilmiştir. Ölçekte “Tamamen katılıyorum” ifadesine 5, “kesinlikle katılmıyorum” ifadesine 1 puan verilmiştir. Ölçekten alınan puan 42-210 arasında değişmekte olup toplam puan 42-75 ise çok zayıf, 76-109 ise zayıf, 110-143 ise orta, 144-177 ise iyi ve 178-210 ise çok iyi imaj algısının olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğinin yüksek, hemşirelik imajına karşı tutumu belirlemede yeterli olduğu bildirilmiştir. Ölçekten alınan puanın artması imaj algısının olumlu olduğunu göstermektedir (13).

Verilerin Analizi

Veriler SPSS 18.0 paket programında değerlendirildi. Verilerin analizinde sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma kullanıldı. Kolmogorv-Smirnov testi’ne göre veriler normal dağılıma uygun olmadığından Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testi kullanıldı.

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırmaya başlamadan önce araştırmanın yapılabilmesi için yüksekokul yönetiminden kurum izni (Sayı: 74833469-605.01) alınmıştır. Uygulama öncesi öğrenciler, çalışmanın amacı, çalışmaya katılmanın gönüllük esasına dayandığı, verdikleri bilgilerin araştırma dışında kullanılmayacağı, anketlere isim yazmanın gerekli olmadığı konusunda bilgilendirilerek, sözel onamları alınmıştır. Ayrıca ölçeğin çalışmada kullanılabilmesi için ölçeği geliştiren ve Türkçe’ye uyarlayan araştırmacılardan izin alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Araştırmanın yapıldığı yüksekokula 2016-2017 eğitim-öğretim yılında öğrenci alımının durdurulması nedeniyle 1. sınıf öğrencilerinin diğer sınıflardan daha az sayıda olması araştırmanın sınırlılığdır.

Bulgular

Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamasının $22,49 \pm 1,53$ (17-37) olup, %64,7'sinin kız, %36'ısının 3. sınıf ve %22,9'unun sağlık meslek lisesi mezunu (SML) olduğu saptandı. Öğrencilerin %62,1'i hemşirelik mesleğini isteyerek tercih ettiğini, %59,3'ü mesleği sevdiğini ve %61,4'ü bölüm değiştirmeyi düşünmediğini belirtti (Tablo 1).

Tanıtıcı Özellikler	n	%
Cinsiyet		
Kız	347	64,7
Erkek	189	35,3
Sınıf		
1. Sınıf	7	1,3
2. sınıf	164	30,6
3. sınıf	193	36,0
4. sınıf	172	32,1
Mezun Olduğu Lise		
Sağlık Meslek Lisesi	123	22,9
Diğer Liseler	413	77,1
Mesleği İsteyerek Tercih Etme		
İsteyerek	333	62,1
İstemeyerek	203	37,9
Mesleği Sevme Durumu		
Evet	318	59,3
Hayır	87	16,2
Kararsız	131	24,4
Bölüm Değiştirmeyi Düşünme		
Evet		
Hayır	92	17,2
Kararsız	329	61,4
	115	21,5
Toplam	536	100

Çalışmada hemşirelik öğrencilerinin HMYİÖ puan ortalamasının $142,97 \pm 0,59$ olduğu saptandı. Ölçeğin alt boyutları incelendiğinde; öğrencilerin mesleki nitelik alt boyutundan $43,36 \pm 0,29$, çalışma koşulları alt boyutundan $27,60 \pm 0,19$, cinsiyet alt boyutundan $23,06 \pm 0,21$, eğitim

alt boyutundan $18,60 \pm 0,14$, mesleki statü alt boyutundan $18,74 \pm 0,21$ ve dış görünüm alt boyutundan $11,58 \pm 0,12$ puan aldıkları belirlendi (Tablo 2).

HMYİÖ ve Alt Boyutları	Mean±SD	Min-Max
Mesleki nitelik	$43,36 \pm 0,29$	15,0-51,0
Çalışma koşulları	$27,60 \pm 0,19$	18,0-81,0
Cinsiyet	$23,06 \pm 0,21$	9,0-37,0
Eğitim	$18,60 \pm 0,14$	7,0-51,0
Mesleki statü	$18,74 \pm 0,21$	5,0-61,0
Dış görünüm	$11,58 \pm 0,12$	3,0-38,0
Toplam puan	$142,97 \pm 0,59$	102,0-212,0

Tablo 3'e göre öğrencilerin hemşirelik mesleğini isteyerek tercih etme ve mesleği sevmeye durumlarına göre HMYİÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanırken ($p < 0,05$), cinsiyet, sınıf, mezun oldukları lise ve bölüm değiştirmeyi düşünme durumlarına göre HMYİÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p > 0,05$).

Tablo 4'te öğrencilerin devam ettikleri sınıf ve mezun oldukları lise türü ile HMYİÖ'nin alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p > 0,05$). Mesleğini isteyerek tercih eden öğrenciler ile istemeyerek tercih edenlerin HMYİÖ'nin mesleki nitelik, eğitim, mesleki statü ve dış görünüm alt ölçek boyutlarının puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanırken ($p < 0,05$), çalışma koşulları ve cinsiyet alt ölçek boyutu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p > 0,05$). Öğrencilerin mesleği sevmeye durumlarına göre HMYİÖ'nin mesleki nitelik, çalışma koşulları, eğitim, mesleki statü ve dış görünüm alt ölçek boyutlarının puan ortalamaları arasında istatistiksel yönden anlamlı fark saptanırken ($p < 0,05$), cinsiyet alt ölçek boyutu puan ortalaması arasında istatistiksel yönden anlamlı fark saptanmadı ($p > 0,05$).

Tanıtıcı özellikler	n	HMYİÖ Puanları		Z/KW	p
		Mean±SD	Min-Max		
Cinsiyet					
Kız	347	143,48±13,86	102-210	-1,16*	0,24
Erkek	189	142,04±13,75	104-212		
Sınıf					
1. Sınıf	7	138,42±11,44	115-150	3,02**	0,38
2. sınıf	164	143,25±13,82	104-210		
3. sınıf	193	142,02±13,95	102-205		
4. sınıf	172	143,95±13,79	104-212		
Mezun Olduğu Lise					
SML	123	143,76±12,84	111-171	0,72*	0,46
Diğer	413	142,74±14,12	102-212		
Mesleği İsteyerek Tercih Etme					
İsteyerek	333	144,92±13,39	104-212	-4,94*	0,00
İstemeyerek	203	139,77±13,98	102-210		
Mesleği Sevme Durumu					
Evet	318	145,17±14,22	107-212	19,13**	0,00
Hayır	87	138,81±13,80	102-166		
Kararsız	131	140,40±11,74	104-178		
Bölüm Değiştirmeyi Düşünme					
Evet	92	140,79±12,70	111-166	3,88**	0,14
Hayır	329	143,74±13,86	102-210		
Kararsız	115	142,53±14,50	104-212		

*Z=Mann Whitney U testi, **KW=Kruskal Wallis testi

Özellikler	HMYİÖ Alt Boyutları (Mean±SD)					
	Mesleki Nitelik	Çalışma Koşulları	Cinsiyet	Eğitim	Mesleki Statü	Dış Görünüm
Sınıf						
1. sınıf	38,85±10,86	27,00±2,58	24,42±4,72	17,71±1,70	18,42±4,03	12,00±0,57
2. sınıf	43,23±7,25	27,57±3,37	23,62±4,73	18,40±2,88	18,95±5,58	11,46±2,96
3. sınıf	43,07±7,19	27,55±5,66	22,84±4,74	18,53±3,56	18,55±5,18	11,45±2,85
4. sınıf	43,99±6,07	27,70±4,43	22,73±5,37	18,91±3,35	18,77±4,11	11,83±3,15
KW	3,04	1,37	3,83	2,18	0,85	0,49
p	0,38	0,71	0,28	0,53	0,83	0,92
Mezun olduğu lise						
SML						
Diğer	43,94±6,60	27,15±3,22	22,85±5,35	18,69±2,37	19,17±4,48	11,93±2,5811,48±3,06
	43,19±7,04	27,73±4,96	23,13±4,83	18,58±3,51	18,61±5,11	
z	-0,91	-1,64	-0,31	-0,83	-1,55	-1,68
p	0,35	0,10	0,75	0,40	0,12	0,09
Mesleği isteyerek tercih etme						
Evet						
Hayır	44,19±6,48	27,79±4,35	23,18±4,97	18,81±2,97	19,09±4,61	11,83±2,99
	42,00±7,46	27,28±5,02	22,86±4,93	18,26±3,71	18,18±5,49	11,17±2,88
z	-3,49	-1,86	-0,92	-1,97	-2,34	-2,40
p	0,00	0,06	0,35	0,04	0,01	0,01

Mesleği sevme durumu						
Evet						
Hayır	44,15±6,47	28,00±5,36	23,19±5,05	18,86±3,09	19,05±4,82	11,88±2,97
Kararsız	40,94±8,84	27,67±3,47	22,60±5,37	17,57±2,89	18,73±4,86	11,27±3,28
	43,05±6,22	26,57±2,88	23,05±4,43	18,66±3,81	17,99±5,37	11,06±2,64
KW	12,27	8,44	0,96	13,52	2,65	8,43
p	0,00	0,01	0,61	0,00	0,03	0,01

*Z=Mann Whitney U testi, **KW=Kruskal Wallis testi

Tartışma

Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik imajı algısını belirlemek amacıyla yaptığımız çalışmada öğrencilerin hemşirelik mesleğinin imajını orta düzeyde buldukları belirlendi (Tablo 2). Çalışmamıza benzer olarak hemşirelik öğrencileriyle yapılan çalışmalarda da öğrencilerin çoğunun hemşirelik imajını orta düzeyde algıladığı saptanmıştır (10-12). Özdelikara ve ark. (2015)'nin çalışmasında hemşirelik ve hemşirelik dışı bölümlerde okuyan üniversite son sınıf öğrencilerinin hemşirelik imajını iyi düzeyde algıladıkları belirlenmiştir (6). Hemşirelik öğrencileriyle yapılan çalışmalarda öğrencilerin çoğu toplumun hemşirelik mesleğine yönelik görüşünün olumlu olduğunu belirtmiştir (8-14). Bu çalışmalardan farklı olarak Kuzey Kıbrıs'ta yapılan bir çalışmada hemşirelik öğrencilerinin %27,1'inin hemşirelik mesleğinin toplumsal olarak olumsuz bir imaja sahip olduğu (15), farklı bir çalışmada ise toplumun hemşirelik hakkındaki görüşünün öğrencilerin meslek algılayışını olumsuz etkilediği de belirlenmiştir (16). Hemşireliğin tarihsel sürecinde kadın mesleği olarak başlaması, kadının toplumdaki rolü, kadına özgü rol ve sorumlulukların hemşirelik mesleği ile örtüşmesi toplumun hemşirelik imajını olumsuz etkilemiştir (17-19). Ancak son yıllarda toplumda hemşirelik imajının araştırıldığı çalışmalara bakıldığında hemşirelik mesleğinin üniversite düzeyinde eğitim gerektirdiği, profesyonel bir meslek olduğu hem kadın hem de erkekler tarafından yapabileceği, akademik ünvanların kazanıldığı bir meslek olarak da algılandığı görülmektedir (4,5,7). Toplumun bir parçası ve toplumla etkileşim halinde olan hemşirelik öğrencilerinin meslek imajını orta düzeyde algılaması, toplumun hemşirelik imajı algısının farklılık göstermesine bağlanabilir.

Çalışmamızda öğrencilerin HMYİÖ'de "mesleki nitelik" alt boyutunun en yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Bulut ve ark.'nın (2020) hemşirelik öğrencileriyle yaptığı çalışmada da "mesleki nitelik" alt boyutu yüksek bulunmuştur (12). Bu alt boyutta yer alan "Hemşirelik sağlık ekibinin vazgeçilmez bir üyesidir" ifadesine öğrencilerin %45'inin kesinlikle katıldığı saptanmıştır. Kızılcık Özkan ve ark.'nın (2017) çalışmasında bu oran benzer (%46,1) olmakla birlikte (11), Çıtak ve ark.'nın (2010) çalışmasında daha düşük (%7,5) bulunmuştur (20). "Hemşirelik sabır gerektiren bir meslektir" ifadesine öğrencilerin çoğu (%46,6 tamamen katılıyorum, %37,3 katılıyorum) katılmıştır. Çalışmamıza benzer olarak, Kızılcık Özkan ve ark.'nın (2017) çalışmasında öğrencilerin çoğunun (%55,6 kesinlikle katılıyorum, %40,6 katılıyorum) katıldığı (11), Andsoy ve arkadaşlarının (2012) çalışmasında ise hemşirelik öğrencilerinin çoğunun (%84) sabırlı olmayı hemşirelerde bulunması gereken bir nitelik olarak belirttiği görülmüştür (8). Öğrencilerin çoğunun "Hemşirelik bilime dayalı bir meslektir" ifadesine katıldıkları (%45,3 tamamen katılıyorum, %36,8 katılıyorum) belirlenmiştir. Nitekim hemşirelik uygulamalı bir bilim olup, teori ile uygulamayı ilişkilendirerek, teorinin uygulamaya geçirilmesiyle sürdürülür (21).

Hemşireler çalışma ortamından ve çalışma koşullarından kaynaklanan pek çok mesleki risk ve tehlikelere maruz kalmaktadır (22). HMYİÖ'nin "çalışma koşulları" alt boyutunda yer alan "Hemşirelerin çalışma koşulları ağırdır" ifadesine öğrencilerin çoğunun katıldığı (%45,3 tamamen katılıyorum, %38,8 katılıyorum) saptandı. Kızılcık Özkan ve ark.'nın (2017) çalışmasında da bu ifadeye öğrencilerin %56,7'sinin

kesinlikle katıldığı belirlendi (11). Çalışmamızda öğrencilerin “Hemşirelik şiddete maruz kalma riski yüksek olan bir meslektir” ifadesine katılma oranları (%45,3 kesinlikle katılıyorum, %37,1 katılıyorum) yüksektir. Günümüzde ne yazık ki sağlık çalışanlarında sık karşılaştığımız şiddet olaylarına en fazla hemşirelerin maruz kaldığı bildirilmektedir (23). Öğrencilerin hemşirelerin çalışma koşulları ile ilgili görüşlerinin literatürden elde edilen verilerle örtüştüğü görülmektedir.

Dünyada kadının şifa verici rolü ile başlayan ve kadınlara özgü bir meslek olarak algılanan hemşirelik mesleğine, erkek üyelerin katılması her geçen gün artmaktadır (24,25). Ülkemizde Hemşirelik Mesleğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’la (2007) hemşire ünvanını erkeklerin de alması hemşirelik mesleğindeki cinsiyet ayrımını ortadan kaldırmıştır (26). Türkiye’de erkek hemşire imgesinin araştırıldığı bir çalışmada katılımcıların %18,2’si hemşirelik mesleğinde sadece kadınların olması gerektiğini belirtmiştir (7). Yurt dışında yapılan bir çalışmada erkek öğrenciler profesyonel hemşirelik imajının olumlu olduğunu belirtmişlerdir (3). Demiray ve arkadaşlarının (2013) hastanede yatan hastalarla yaptığı çalışmada hastaların çoğu erkeklerin hemşire olmasını onayladığını (%82,2) ve erkek hemşireden bakım almak istediğini (%69) belirtmiştir (27). Çalışmamızda öğrencilerin HMYİÖ’nin “cinsiyet” alt boyutunda yer alan “Hemşirelik mesleğinde sadece kadınlar olmalıdır” ifadesine %11,2’si tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Kızılcık Özkan ve arkadaşlarının (2017) çalışmada bu ifadeye öğrencilerin %2,5’inin kesinlikle katıldıkları belirlenirken (11), Özpancar ve arkadaşlarının (2018) çalışmada ise öğrencilerin %24,5’inin, hemşirelik mesleğini kadınların yapabileceği fikrine katıldıkları belirlenmiştir (28). Özpancar’ın çalışmasındaki oranın yüksek olması araştırmanın hemşirelik 1. sınıf öğrencileriyle yapılmasına, buna bağlı olarak da henüz meslek bilinci farkındalığının oluşmamasına bağlanabilir. Son yıllarda hemşirelik eğitimi veren fakülte ve yüksekokullardaki erkek öğrenci sayısındaki artışa bakıldığında, hemşireliğin her iki cinsiyette de tercih edilen ve uygulanabilen bir meslek olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır.

Hemşirelik eğitimindeki farklılıklar 2007 yılındaki hemşirelik kanunuyla, lisans düzeyine yükseltilmiştir (26). Çalışmamızda öğrencilerin HMYİÖ’nin “Eğitim” alt boyutu maddelerinden “Hemşirelik üniversite düzeyinde eğitim gerektirir” ifadesine öğrencilerin çoğunun (%46,5 tamamen katılıyorum, %34,7 katılıyorum) katıldığı, “Hemşirelik bilimsel bireğitim gerektirir” ifadesine de %44,8’i tamamen katılıyorum, %36,8’i katılıyorum şeklinde belirtmiştir. Kızılcık Özkan ve arkadaşlarının (2017) çalışmada da benzer oranlara rastlanmaktadır (%51,7 kesinlikle katılıyorum, %35,8 katılıyorum) (11). Tan ve arkadaşlarının (2007) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada da öğrencilerin çoğu (%83,4) hemşirelik eğitiminin üniversite düzeyinde olduğunu belirtmiştir (4). Çalışmamızdan ve diğer çalışmalardan elde edilen bulgular öğrencilerin hemşirelik mesleğinde bilimsel bilginin önemini kavradıklarını ve lisans düzeyinde eğitimin gerekliliğinin farkına vardıklarını göstermektedir. Meslekleşme ölçütlerine bakıldığında da eğitim ve bilgi yükünün en önemli kriterler olduğu bilinmektedir (29).

Toplumun hemşirelik imajı algısı, mesleki statüsünü etkilemektedir (7). Çalışmamızda öğrencilerin HMYİÖ’nin “Mesleki statü” alt boyutunda yer alan “hemşirelik toplumda saygı duyulan bir meslektir” ifadesine %25,9’unun tamamen katıldıkları, hemşirelik öğrencilerinde mesleğe yönelik imaj algısının araştırıldığı çalışmada ise %35’inin kesinlikle katıldıkları saptanmıştır (11). Çelik ve ark.’nın çalışmasında katılımcıların %47,2’sinin bu ifadeye kısmen katıldıkları belirlenmiştir (5). Çalışmamızdan ve diğer çalışmalardan elde sonuçlar öğrencilerin hemşirelikte mesleki statüsünün toplum tarafından istenilen düzeyde algılanmadığını ve bu sonuçlardan da öğrencilerin etkilendiğini göstermektedir.

Çalışmamızda öğrencilerin HMYİÖ’nin “dış görünüm” alt boyut puan ortalamasının, diğer alt boyut puan ortalamalarına göre düşük (11.58±0.12) olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin “Dış görünüm” alt boyutunda yer alan “hemşireler kibar, nazik kişilerdir” ifadesine %27,8’i kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Kızılcık

Özkan ve arkadaşlarının (2017) çalışmada da %28,9'unun kesinlikle katıldığını belirtirken (11), Özpancar ve ark.'nın çalışmasında hemşirelik 1.sınıf öğrencilerinin %51'inin hemşireleri kibar kişiler olarak gördüğünü belirtmiştir (28). Bununla birlikte öğrencilerin %30,4'ünün "hemşireler bakımlı kişilerdir" ifadesine kesinlikle katıldıkları saptanırken, yapılan bir çalışmada bu oranın bizim çalışmamızdan daha düşük (%18,1) olduğu saptanmıştır (11). Sis Çelik ve arkadaşlarının (2013) çalışmasında toplumun hemşireleri bakımlı temiz kişiler olarak algıladıkları belirtilmektedir (5).

Çalışmamızda hemşirelik mesleğini isteyerek seçen ve mesleğini seven öğrencilerin meslek imajı yüksek ve istatistiksel olarak anlamlıdır (Tablo 3). Son yıllarda hemşirelik öğrencileriyle yapılan çalışmalarda öğrencilerin hemşirelik mesleğini özellikle iş bulma olanağının fazla olması, insanlara yardım etme isteği gibi nedenle isteyerek ve ilk sıralarda tercih ettikleri belirtilmektedir (12,30,31). Çıtlık Sarıtaş ve arkadaşları (2014) hemşirelik mesleğini ideali olduğu için seçen öğrencilerin hemşirelik imajı algısını diğer öğrencilerden daha yüksek bulmuştur (9). Çalışmamızdan ve diğer çalışmalardan elde edilen sonuçlar, mesleği isteyerek tercih etme ve mesleği sevme durumunun, bireyin mesleki imaj algısını olumlu yönde etkilediği gerçeğini göstermektedir. Çalışmamızda öğrencilerin cinsiyeti, okumakta oldukları sınıf, mezun oldukları lise ve bölüm değiştirmeyi düşünme durumlarının hemşirelik mesleğine yönelik algıladıkları imajı değiştirmede saptanmadı. Çalışmamıza benzer şekilde Kızılıçık-Özkan ve arkadaşlarının (2017) çalışmasında da hemşirelik öğrencilerin cinsiyeti, sınıfı ve mezun oldukları lise, mesleğe yönelik imaj algılarını değiştirmemiştir (11). Ancak Kızılgut ve Ergöl'ün (2011) hemşirelik bölümü son sınıf öğrencileriyle yaptığı çalışmada öğrencilerin çoğunun hemşirelik mesleğine yönelik düşüncelerinin olumlu yönde değiştiği belirtilmektedir (14). Hemşirelikte eğitim yılının artmasıyla öğrencilerin meslek hakkındaki görüşlerinin olumlu yönde olması mesleki yönden istenilen bir durumdur.

Hemşirelik mesleğini isteyerek tercih eden öğrencilerin HMYİÖ'nin mesleki nitelik, eğitim, mesleki statü ve dış görünüm alt boyutu puan ortalamaları yüksek ve istatistiksel olarak anlamlıdır. Aynı zamanda mesleğini seven öğrencilerin HMYİÖ'nin mesleki nitelik, çalışma koşulları, eğitim, mesleki statü ve dış görünüm alt boyutu puan ortalamaları yüksek ve istatistiksel yönden anlamlıdır (Tablo 4). Bu sonuçlar hemşirelik mesleğini isteyerek tercih eden ve mesleğini seven öğrencilerin, hemşirelikteki mesleki eğitimin sürekliliği gerçeğini, hemşireliğin toplumla bütünleşen bir meslek olgusunu, hemşirelikteki mesleki üniforma düzeni ve iletişim halinde buldukları bireylere karşı yaklaşım gibi birçok faktörün hemşirelik imajını etkilediği gerçeğini yansıtmakla birlikte hemşireliği profesyonel bir meslek olarak olumlu algıladıkları ve benimsedikleri gerçeğini göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik algıladıkları imajın orta düzeyde olduğu, hemşireliği isteyerek tercih eden ve seven öğrencilerin mesleki niteliğe, hemşirelik eğitimine, mesleki statüye ve dış görürüme daha fazla önem verdikleri saptandı. Bu sonuçlar doğrultusunda hemşirelik eğitiminde öğrencilerin bilgi ve becerileri artırılmalı, profesyonel davranış standartlarını geliştirmeye yönelik eğitimler düzenlenmelidir. Bununla birlikte hem öğrencilerde hem de öğrencilerin meslek imajını etkileyen gruplarda hemşirelik imajını arttırmaya yönelik bilgilendirmeler ve tanıtımlar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Ingwu JA, Ohaeri BM, Iroka OL. The professional image of nursing as perceived by nurses working in tertiary hospitals Enugu, Southeast Nigeria. *African Journal of Nursing and Midwifery* 2016; 4 (1): 595-602.
2. Elewa AH, Abed F. Nursing profession as perceived by staff nurses and its relation to their career commitment at different hospitals. *International Journal of Nursing Didactics* 2017; 7(1): 13-22.
3. Ibrahim AF, Akel DT, Alzghoul HWM. Image of nursing profession as perceived by Egyptian and Jordanian

undergraduate male nursing students: A comparative study. *Journal of Education and Practice* 2015; 6, 24–36.

4. Tan M, Yuncu S, Şentürk Ö, Yıldız Ö. Üniversite öğrencilerinin hemşireliğe bakış açıları. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2007; 10(1): 22-9.

5. Sis Çelik A, Pasinlioğlu T, Kocabeyoğlu T, Çetin S. Hemşirelik mesleğinin toplumdaki imajının belirlenmesi. *F N Hem Derg* 2013; 21(3):147-153.

6. Özdelikara A, Boğa N, Çayan N. Hemşirelik öğrencilerine ve sağlık alanı dışındaki öğrencilere göre hemşirelik imajı. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 2015; 5(2): 1-5.

7. Kaya N, Turan N, Öztürk A. Türkiye’de erkek hemşire imgesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 2011; 8(1): 16-30.

8. Andsoy I, Güngör T, Bayburtoğlu T. Karabük üniversitesi sağlık yüksekokulu öğrencilerinin hemşireliği tercih etme nedenleri ve mesleğin geleceği ile ilgili görüşleri. *Balıkesir Sağlık Bil Derg* 2012; 1(1): 124-130.

9. Çutluk Sarıtaş S, Derin N, Sarıtaş S. Hemşirelik öğrencilerinde mesleki imaj algısının meslekte kalma niyeti üzerine etkisi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2014; 3(1): 29-32.

10. Şirin A, Öztürk R, Bezci G, Çakar G, Çoban A. Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve mesleği uygulamaya yönelik görüşleri. *Dirim Tıp Gazetesi* 2008; 83(1): 69-75.

11. Kızılcık-Özkan Z, Ünver S, Avcıbaşı İM, Semerci R, Yıldız-Fındık Ü. Bir grup hemşirelik öğrencisinin mesleğe yönelik imaj algısı. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi* 2017; 19(1): 38-47.

12. Bulut A, Çelik G, Yanık R. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin mesleğe yönelme faktörleri, mesleki imaj ve beklentilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Genel Tıp Dergisi* 2020; 30(4):209-217.

13. Dost A, Bahçecik AN. Hemşirelik mesleğine yönelik imaj ölçeği. *JAREN* 2015; 1(2):51-59.

14. Kızıltut S, Ergöl Ş. Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin hemşireliği algılayışı hemşirelik rollerine ve hemşireliğin geleceğine bakışı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 2011; 14(2):10-5.

15. Dal Ü, Arifoğlu Ç, Razi GS. What factors influence students in their choice of nursing in North Cyprus? *Procedia Social and Behavioral Sciences* 2009; 1(1):1924-30.

16. Ünlü S, Özgür GL, Gümüş BA. Hemşirelik yüksekokulundaki öğrencilerin hemşirelik mesleği ve eğitimi ile ilgili görüş ve beklentileri. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2008; 24(1): 43-56.

17. Gul R. The image of nursing from nurses' and non-nurses' perspective in Pakistan. *First Independent Nursing Journal of Pakistan*, 2008; 1(2): 4-17.

18. Ten Hoave Y, Jansen G, Roodbol P. The nursing profession: public image, self-concept and professional identity. A discussion paper. *Journal of Advanced Nursing* 2014; 70(2): 295–309.

19. Kahraman AB, Ozansoy Tunçdemir N, Özcan A. Toplumsal cinsiyet bağlamında hemşirelik bölümünde öğrenim gören erkek öğrencilerin mesleğe yönelik algıları. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi* 2015; 18(2): 108-144.

20. Çıtak Tunç G, Akansel N, Özdemir A. Hemşirelik ve sağlık memurluğu öğrencilerinin meslek seçimlerini etkileyen faktörler. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi* 2010; 3(1): 24-31.

21. Karagözoğlu Ş. Bilim, bilimsel araştırma süreci ve hemşirelik. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2006; 64–71.

22. Solmaz M, Solmaz T. Hastanelerde iş sağlığı ve güvenliği. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2017; 6(3): 147-156.

23. Atik D. Sağlık çalışanlarına yönelik şiddet olgusunun bir devlet hastanesi örneğinde incelenmesi. *E-journal of New World Sciences Academy* 2013; 8(2): 1-15.

24. Evans J. Men in nursing: exploring the male nurse experience. *Nursing Inquiry* 1997; 4: 142-145.

25. Atabek Aşti T, Karadağ A. *Hemşirelik Esasları Hemşirelik Bilimi ve Sanatı, Pasifik Ofset, İstanbul: 2012.*

26. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/05/20070502-3.htm>. Hemşirelik kanununda değişiklik yapılmasına dair kanun. Ulaşım tarihi 12/02/2020.

27. Demiray A, Olgun S, Kaçar F, Eşer İ. Erkek hemşirelerden bakım alan hastaların erkek hemşirelere ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi* 2013; 29 (3): 32-42.

28. Özpancar N, Aydın N, Akansel N. Hemşirelik 1.sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleği ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi. *Cumhuriyet Hem Derg* 2008; 12(3):9-17.

29. Ulusoy MF, Görgülü RS. *Hemşirelik esasları-temel kuram, kavram, ilke ve yöntemler*. Ankara: 72 TDFO Ltd. Şti.; 2001.

30. İnce S, Khorhsid L. Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 2015; 18(3): 163-171.

31. Olgun S ve Adıbelli D. Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörler. *ACU Sağlık Bil Derg* 2020; 11(1): 55-60.